

C-713/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. november 23.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Naczelny Sąd Administracyjny (Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. november 8.

Felperesek:

JC-T

MT

Alperes:

Wojewoda Mazowiecki

Az alapeljárás tárgya

Azzal szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelem, hogy az egyik tagállamban megtagadták az ezen állam állampolgárságával rendelkező azonos nemű személyek azon másik tagállamban kötött házasságának anyakönyvezését, amelyik állampolgárságával e személyek egyike rendelkezik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az azonos nemű személyek által másik tagállamban kötött házasság anyakönyvezése megtagadásának az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontjával és az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésével való összeegyeztethetatlensége; az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkével és 21. cikkének (1) bekezdésével, valamint az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 2. pontjával összefüggésben értelmezett EUMSZ 20. cikk (2) bekezdésének a) pontját és EUMSZ 21. cikk (1) bekezdését, hogy e rendelkezésekkel ellentétes, hogy egy olyan tagállam illetékes hatóságai, amelynek állampolgára egy olyan uniós polgár, aki valamely másik uniós polgárral (azonos nemű személlyel) egy másik tagállamban e tagállam jogszabályai szerint kötött házasságot, megtagadhatják e házassági anyakönyvi kivonat elismerését és a nemzeti anyakönyvi nyilvántartásba történő bejegyzését – ami lehetetlenné teszi, hogy e személyek ebben az államban e családi állapotukban és ugyanazon családi néven tartózkodjanak – azzal az indokkal, hogy a fogadó állam joga nem rendelkezik az azonos neműek házasságáról?

A hivatkozott nemzetközi jogi rendelkezések

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (kihirdette: 1993. évi XXXI. tv.; a továbbiakban: egyezmény) – 8. cikk (1) bekezdése, 12. és 14. cikk

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Unióról szóló szerződés – 6. cikk

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés – a 20. cikk (1) bekezdése, a 20. cikk (2) bekezdésének a) pontja és a 21. cikk (1) bekezdése

Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) – 7. cikk, a 21. cikk (1) bekezdése és a 45. cikk

Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – a 2. cikk 1–3. pontja

Egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírások egyszerűsítése révén a polgárok szabad mozgásának előmozdításáról és az

1024/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2016. július 6-i (EU) 2016/1191 európai parlamenti és tanácsi rendelet – 4. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (a Lengyel Köztársaság 1997. április 2-i alkotmánya) – 18., 31. és 47. cikk

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (az 1964. február 25-i családjogi törvénykönyv) – az 1. cikk 1. §-a, 3. cikk

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (a polgári perrendtartásról szóló, 1964. április 23-i törvény) – 1138. cikk

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (a nemzetközi magánjogról szóló, 2011. február 4-i törvény) – 7. cikk

Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (az anyakönyvi okmányokról szóló, 2014. november 28-i törvény, a továbbiakban: p.a.s.c.) – 3. cikk, a 104. cikk (1), (2) és (5) bekezdése, a 105. cikk (1) bekezdése, a 107. cikk 3. pontja

Az Európai Unió Bíróságának hivatkozott ítélezési gyakorlata

2003. október 2-i Garcia Avello ítélet, C-148/02, EU:C:2003:539 – 25. pont

2008. október 5-i Grunkin és Paul ítélet, C-353/06, EU:C:2008:559 – 16. pont

2013. július 18-i Prinz és Seeberger ítélet, C-523/11 és C-585/11, EU:C:2013:524 – 23. pont

2016. június 2-i Bogendorff von Wolffersdorff ítélet, C-438/14, EU:C:2016:401 – 32. pont

2016. november 24-i Parris ítélet, C-443/15, EU:C:2016:897 – 59. pont

2017. november 14-i Lounes ítélet, C-165/16, EU:C:2017:862 – 52. pont

2018. június 5-i Coman és társai ítélet, C-673/16, EU:C:2018:385 – 32., 35. és 36. pont

2021. december 14-i Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” ítélet, C-490/20, EU:C:2021:1008 – 47. pont

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) külön hivatkozott ítélkezési gyakorlata

EJEB, 2002. július 11., Goodwin kontra Egyesült Királyság (ECLI:CE:ECHR:2015:0721JUD001876611)

EJEB, 2010. június 24., Schalk és Kopf kontra Ausztria (ECLI:CE:ECHR:2010:0624JUD003014104)

EJEB, 2015. július 21., Oliari kontra Olaszország (ECLI:CE:ECHR:2015:0721JUD001876611)

EJEB, 2023. január 17., Fedotova kontra Oroszország (ECLI:CE:ECHR:2023:0117JUD004079210).

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 A jelen ügy felperesei, JC-T, aki lengyel és német kettős állampolgár, és MT, aki lengyel állampolgár, Berlinben (Németország) kötöttek házasságot. A házasságkötést követően JC-T családi neve második tagjaként házastársa családi nevét is felvette. A felperes kérelmére az Urząd Stanu Cywilnego m.st. Warszawy (varsói anyakönyvi hivatal, Lengyelország) vezetőjének határozatával – amely a két felperes születési anyakönyvi kivonatát is kiállította – a második családi név hozzáadásával Lengyelországban is megváltoztatták a családi nevét. A felperesek jelenleg Németországban tartózkodnak, azonban Lengyelországba kívánnak költözni és ott kívánnak tartózkodni, ugyanakkor a házasságkötésből eredő családi állapotnak megfelelően és a házasságkötés után felvett családi névvel.
- 2 A felperesek az említett hivatal vezetőjéhez kérelmet nyújtottak be külföldi házasságuknak a lengyel anyakönyvi nyilvántartásba történő bejegyzése iránt. A p.a.s.c. 107. cikke alapján a hivatalvezető határozatával azzal az indokkal tagadta meg e házasságnak az anyakönyvi nyilvántartásba való bejegyzését, hogy a lengyel jog nem rendelkezik az azonos nemű személyek közötti házasságról, és ezért ezen házasság bejegyzése ellentétes lenne a Lengyel Köztársaság jogrendjének alapelveivel.
- 3 A felperesek az említett határozat ellen fellebbezést nyújtottak be a Wojewoda Mazowieckihez (mazóviai vajda, Lengyelország), aki határozatával helybenhagyta a hivatalvezető határozatát. Ezenfelül a vajda ellentmondást talált a házassági anyakönyvi kivonat formanyomtatványának német formátuma és annak lengyel megfelelője között, aminek következtében a bejegyzés során két férfi nevét kellett volna feltüntetni, azonban az egyikük adatait a „nő” rubrikába kellett volna bejegyezni. Lengyelországban házasságot csak férfi és nő köthet egymással, ezért megengedhetetlen a két férfira mint házastársra vonatkozó adatnak az anyakönyvi nyilvántartásba történő bejegyzése, mégpedig függetlenül attól, hogy az anyakönyvi kivonat formanyomtatványán milyen megnevezésű rubrikák szerepelnek.

- 4 A felperesek az elutasító határozat ellen keresetet indítottak a Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (varsói regionális közigazgatási bíróság, Lengyelország, a továbbiakban: WSA) előtt, kérve a külföldi házasság bejegyzését megtagadó határozatok megsemmisítését.
- 5 A WSA (varsói regionális közigazgatási bíróság) ítéletében elutasította a keresetet, megállapítva, hogy a felperesek helytelenül állították, hogy az alkotmány 18. cikkében foglalt, a házasságot mint egy nő és egy férfi közötti kötelék védelmére vonatkozó kötelezettség nem jelenti az azonos nemű személyek között külföldön létrejött házasság bejegyzésének tilalmát. A WSA (varsói regionális közigazgatási bíróság) megállapította, hogy a nemzeti jogrendszer egésze összefüggő egységet alkot, és az alkotmány rendelkezéseinek a jogrend alapelveinek feltételeivel összefüggésben való értelmezése nem hagyhatja figyelmen kívül az alacsonyabb szintű jogszabályban foglalt rendelkezéseket. A családjogi törvénykönyv 1. cikkének 1. §-a viszont nem rendelkezik a házasságról mint azonos nemű személyek közötti kötelékről, mivel a házasságot csak férfi és nő közötti kötelékként határozza meg. A felperesek álláspontjának elfogadása azt jelentené, hogy a nemzeti közrendben el kellene ismerni az azonos nemű személyek közötti házasságot, amelyről az alkotmány és a törvények nem rendelkeznek. Az azonos nemű személyek külföldi házassága bejegyzésének következményei tehát a lengyel jogrend alapelveibe ütköznének. A WSA (varsói regionális közigazgatási bíróság) azt is megállapította, hogy a bejegyzés megtagadása nem sértette az egyezmény 12. cikkével összefüggésben értelmezett 8. és 14. cikkét, valamint az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdését, mivel a felmerült jogvita a családi állapot kérdésére vonatkozik, amely nem függ össze a valamely tagállamban való mozgáshoz és tartózkodáshoz való joggal.
- 6 A felperesek a WSA (varsói regionális közigazgatási bíróság) ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Naczelny Sąd Administracyjnyhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, a továbbiakban: NSA).

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 7 A p.a.s.c. 104. cikkének (2) bekezdése szerint a külföldi anyakönyvi okirat bejegyzése ezen okirat tartalmának a lengyel anyakönyvi nyilvántartásba való mind nyelvileg, mind formailag pontos és szó szerinti átviteléből áll, a külföldi okiratban feltüntetett személyek családi és utóneveinek írásmódját érintő beavatkozás nélkül. A p.a.s.c. 105. cikkének (1) bekezdése a bejegyzést érdemi-technikai aktusként határozza meg, melynek során az anyakönyvi okiratban a bejegyzésre utaló megjegyzést tesznek. A bejegyzés közvetlen joghatásaként olyan lengyel anyakönyvi bejegyzés születik, amely „elszakad” az eseményt nyilvántartásba vevő eredeti bejegyzéstől, és amelynek bizonyító ereje megegyezik a Lengyelországban a jogügylet nyilvántartásba vételével megvalósult anyakönyvi bejegyzéssel. A p.a.s.c. 107. cikkének (3) bekezdése szerint az anyakönyvi hivatal vezetője megtagadja a bejegyzést, ha a bejegyzés ellentétes lenne a Lengyel Köztársaság jogrendjének alapelveivel. A nemzetközi

magánjogról szóló törvény 7. cikke alapján továbbá külföldi jog nem alkalmazható, ha annak alkalmazása a Lengyel Köztársaság jogrendjének alapelveivel ellentétes joghatásokkal járna.

- 8 Noha az ügy bejegyzésre vonatkozik, a felperesek azon kijelentésével összefüggésben, hogy az általuk Németországban kötött házasságukból eredő család állapotban és a házasságkötést követően felvett családi nevüket használva Lengyelországba kívánnak költözni és ott tartózkodni (abban a fogadó államban, amely nem ismeri el az azonos nemű személyek házasságát), az NSA-nak (legfelsőbb közigazgatási bíróság) kétségei merültek fel az uniós polgárok tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát megállapító EUMSZ 20. cikk (2) bekezdése a) pontjának és EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban, figyelembe véve különösen a Chartából eredő alapvető jogokat, mint például a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot (a Charta 7. cikke), valamint különösen a szexuális irányultságon alapuló bármiféle hátrányos megkülönböztetés tilalmát (a Charta 21. cikkének (1) bekezdése).
- 9 Az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a Bíróság ítélezési gyakorlatára hivatkozik, amely hangsúlyozza, hogy a családi állapottal kapcsolatos kérdések, valamint az ehhez kapcsolódó, házasságra vonatkozó szabályok a tagállamok hatáskörébe tartozó ügyek, és hogy az uniós jog nem sérti e hatáskört (Garcia Avello ítélet, 25. pont; Grunkin és Paul ítélet, C-353/06, 16. pont). A tagállamok mozgástérrel rendelkeznek a tekintetben, hogy engedélyezik-e az azonos neműek házasságát (Parris ítélet, C-443/15, 59. pont), azonban a tagállamoknak e hatáskörüik gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogot, tehát a tagállamok területén való szabad mozgásra és tartózkodásra vonatkozó jogszabályokat is (Bogendorff von Wolffersdorff ítélet, C-438/14, 32. pont).
- 10 Ezenfelül a Bíróság ítélezési gyakorlata szerint a tagállamok állampolgárai továbbá jogosultak a szokásos családi élet fenntartására mind a fogadó tagállamban, mind visszatéréskor abban a tagállamban, amelynek állampolgárai, olyan módon, hogy családtagjaik is mellettük lehessenek (Coman és társai ítélet, 32. pont; Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” ítélet, 47. pont).
- 11 A 2004/38 irányelv 2. cikkének a különösen a házastársat magában foglaló „családtag” fogalmát tartalmazó 2. pontjával összefüggésben, és a tekintetben, hogy a „házastárs” 2004/38 irányelv értelmében vett fogalma nemi szempontból semleges és ekként magában foglalhatja az érintett uniós polgár azonos nemű házastársát, valamely tagállam nem hivatkozhat nemzeti jogára kizárólag abból a célból, hogy ellenezze saját területén egy olyan házasság elismerését, amelyet uniós állampolgár egy vele azonos nemű személlyel kötött egy másik tagállamban, e másik tagállam jogával összhangban (Coman és társai ítélet, C-673/16, 35. és 36. pont).
- 12 Az ilyen kapcsolat bejegyzésének vagy nyilvántartásba vételének lehetőségét előíró nemzeti jogszabályi rendelkezések hiánya ezért nem zárja ki azt a

kötelezettséget, hogy a fogadó tagállam elismerje az ilyen kapcsolat létesítésének bizonyos konkrét joghatásait. Az az uniós polgár, aki a származási tagállamtól eltérő tagállamban való szabad mozgás és tartózkodás jogát gyakorolta, a származási tagállamával szemben is hivatkozhat az e minőségéhez kapcsolódó valamennyi jogra (Prinz és Seeberger ítélet, 23. pont). Az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdése elismeri a tagállamok állampolgárainak azon jogát, hogy a szokásos családi életet fenntartsák mind a fogadó tagállamban, mind abban a tagállamban, amelynek állampolgárai, olyan módon, hogy ennek során családtagjaik is mellettük lehessenek (Lounes ítélet, 52. pont).

- 13 Az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) arra is rámutat, hogy a Charta 7. cikke és 21. cikkének (1) bekezdése lényegében az egyezmény 8. cikkének (1) bekezdésében és 14. cikkében foglalt szabályozással azonos normatív tartalommal rendelkezik. Az EJEB ítélkezési gyakorlatában az említett rendelkezéseket az egyezmény 12. cikkének figyelembevételével értelmezi, és az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) megjegyzi, hogy ez az ítélkezési gyakorlat az elmúlt 20 év során alakult ki az azonos neműek kapcsolatainak jogi elismerésére vonatkozó nemzeti szabályozás értékelése tekintetében.
- 14 Így a Goodwin ügyben az EJEB megállapította, hogy az egyezmény 12. cikkében használt, a férfi és a nő házasságkötéshez való jogára vonatkozó fogalmak a továbbiakban már nem értelmezhetők úgy, hogy azok kizárólag biológiai kritériumok alapján határozzák meg a nemet. A Schalk és Kopf ügyben az EJEB az olyan élettársak közötti kapcsolat jogi elismerésének szükségességét hangsúlyozta, akik családként részesülhetnek az egyezmény 8. cikkéből eredő védelemben, bár megjegyezte, hogy az egyezményben részes államok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a megfelelő jogi szabályozás bevezetéséig. Az Oliari ügyben az EJEB megállapította, hogy az egyezmény 8. cikkében foglalt rendelkezés úgy értelmezhető, hogy az egyezményben részes államokra az azonos nemű személyek kapcsolatai jogállásának annak érdekében történő szabályozására vonatkozó cselekvési kötelezettséget ró, hogy elismerjék és védjék e személyek kapcsolatait.
- 15 A Fedotova ügyben az EJEB először értelmezte úgy az egyezmény 8. cikkét, hogy az egyezményben részes államok kötelesek intézményi formában szabályozni az azonos nemű személyek kapcsolatait, és ezáltal megfelelően elismerni és védeni azokat. Az EJEB szerint a magánélet nem értelmezhető kizárólag a magánélet tiszteletben tartásához való jogként, hanem a más emberekkel való kapcsolatok kialakításához és fenntartásához való jogként is értelmezhető, és a hagyományos családmodell védelme nem indokolhatja azt, hogy az azonos nemű személyek jogai semmiféle jogi elismerésben és védelemben nem részesülnek. Az EJEB bizonyos mérlegelési mozgástérrel biztosított az államoknak azt illetően, hogy a kapcsolatok bejegyzési formáját a társadalmi viszonyokra tekintettel válasszák meg, azonban az intézményesülés szükségességét az élettársi vagy más kapcsolatokra korlátozta.

- 16 Az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) hajlik arra, hogy az EUMSZ szóban forgó rendelkezéseit úgy értelmezze, hogy azokkal ellentétes a külföldi házasság nemzeti anyakönyvi nyilvántartásba történő bejegyzésének megtagadása, mivel ez azt jelenti, hogy fogadó állam nem tartja tiszteletben az uniós polgároknak a valamely tagállamban az adott állam jogszabályainak megfelelően kötött házasságukat követő családi állapotnak megfelelő családi élethez való jogát, és egyúttal a nemen és szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést valósít meg, ami megakadályozza e személyeket abban, hogy teljes mértékben gyakorolják az adott államban való mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat. Az uniós jog nemi alapon családtagként nem tesz különbséget a házastárs vagy azon élettárs között, akivel az uniós polgár bejegyzett élettársi kapcsolatot létesített, így e fogalom nemi szempontból semleges.
- 17 A családi állapotra, így a házasságra vonatkozó nemzeti jogszabályok a tagállamok hatáskörébe tartoznak, azonban a tagállamoknak e hatáskörük gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogot, ennek megfelelően a szabad mozgásra vonatkozó jogszabályokat is. A nemzeti szabályozás nem sértheti a „közös értékeket” (a Charta preambuluma) és így a valamennyi uniós polgárt megillető alapvető jogokat.
- 18 Másrészt azonban az EUMSZ e rendelkezései úgy is értelmezhetők, hogy azok nem zárják ki az említett elutasítást. A bejegyzés megtagadása azzal az indokkal, hogy a fogadó tagállam a házasságot kizárólag egy férfi és egy nő közötti kötelékként ismeri el, nem jelenti ugyanis azt, hogy az uniós polgárokat megfosztják az e tagállamban való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joguktól, csak azt a megszorítást, hogy az említett jogok gyakorlása magában foglalja ezen állam belső jogának figyelembevételét, amely nem ismeri el az azonos nemű személyek házasságát. Az Unió tiszteletben tartja „az európai népek kultúrájának és hagyományainak sokféleségét” (a Charta preambuluma).
- 19 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolását követően az NSA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) azt fogja mérlegelni, hogy az azonos nemű személyek házassága bejegyzésének lehetőségét biztosító nemzeti jogszabályi rendelkezések hiánya a házasságkötés bizonyos joghatásainak elismerésére vonatkozó kötelezettség kizárásával jár-e.